

Monitorimi i Çështjeve të Kujdestarisë, Kujdestarise Alternative, dhe të Përgjegjësia Prindërore

Përmbajtja

- Hyrje
- Qëllimet e studimit
- Metodologjia
- Përgjegjësia prindërore
- Foster Care
- Proçesi i monitorimit
- Raste të kërkimit të përgjegjësia prindërore në Gjykatën e Rrethit Shkodër
- Raste të kërkimit të kujdestarisë nga familje kujdestare në Gjykatën e Rrethit Shkodër
- Vendime dhe kohëzgjatja e tyre për çështje së përgjegjësia prindërore
- Konkluzione dhe rekomandime
- Aneks

Hyrje

Monitorimi dhe raporti fokusohet në kujdestarine, kujdestarine alternative dhe përgjegjësia prindërore të fëmijëve. Këto çështje kanë të njëjtën peshë për jetën e fëmijëve sepse shoqërohet me trauma që vijnë si rezultat i divorcimit, vdekjeve, braktisjeve apo shkaqeve të tjera që në fund të fundit çojnë në realitetin e mos kujdesit ndaj kësaj kategorie fëmijësh. Në fakt, dhe pse një krahasim midis llojeve të problemeve nuk është në qëllimet e këtij raporti, mund të themi se ato që lidhen me kujdestarinë e fëmijëve në përgjithësi kërkojnë një përgjigje më urgjente për dy arsye. E para, ndërkohë që abuzimet me fëmijet vecanerisht sot kur ato virtuale ose për shkak të teknologjive janë një fenomen relativisht i ri, të cilin dhe vende të zhvilluara po hasin vështirësi t'a adresojnë, problemet e foster care dhe kujdestarisë përfaqësojnë pengesa të vjetra për fëmijët shqiptarë. Së dyti, problemet e kujdestarisë mund të bëjnë që fëmijët përkatës të jenë pre më të lehta të agresorëve në botën reale e virtuale. Fëmijët e neglizhuar janë apriori më vulnerabël ndaj "grabitqarëve" të çdo lloji kategorie. Një trajtim holistik i situatës ishte i nevojshëm për të listuar konkluzionet dhe sugjerimet tona. Në këtë drejtim, monitorimi i çështjeve të këtij tipi në Gjykatën e Bashkinë e Rrethit Shkodër na paraqiti një imazh më të qartë rreth çfarë po funksionon si duhet, çfarë jo, dhe ç'mund të bëhet për të përmirësuar situatën.

I.ii. Qëllimet e studimit

Studimi do të synojë disa drejtime:

- Rritjen e nivelit të njohurive të aktoreve në strukturat shtetërore lokale përgjegjëse dhe mbështetëse të identifikimit dhe caktimit të kujdestarit dhe në vecanti të funksionimit të familjeve foster care.
- Rritjen e nivelit të zbatimit të kompetencave për aplikimin në praktike të njohurive nga strukturat e shoqërisë civile dhe vet familjeve foster care.
- Rritjen e nivelit të njohurive të kapaciteteve të profesionistëve nga sektori i arsimit, shëndetësisë, çerdheve psikologjike, gjykatave dhe avokateve për koordinimin, përfshirjen dhe zbatimin e procedurave të vendosjes në familje kujdestare dhe foster care.
- Të rritet potenciali i profesionistëve dhe familjeve foster care për të reduktuar efektet negative në grupin e fëmijëve që janë të prekur ose kanë histori të dhimbshme dhe situata të vështira të jetës.

- Te rriten aftësitë e të gjithë aktoreve të përfshirë në kujdestarite alternative për të ndërmjësuar, monitoruar dhe integruar fëmijet në familjet foster care dhe në shoqëri

Është e nevojshme të theksojmë që problemet ligjore që kanë të bëjnë me me përgjegjësinë prindërore dhe foster care kanë histori të gjatë në Shqipëri. Konventa për të drejtat e fëmijëve thekson: “ ***Ti ke të drejtën e një trajtimi të vecantë nëse e ke të pamundur të jetosh me prinderit***”. Drejtimet e mëposhtme që përbejnë dhe metodologjine e sugjeruar bazohen në Konventën e të drejtave të fëmijëve dhe në legjisilacionin aktual të miratuar nga Kuvendi dhe Qeveria Shqiptare për këto qëllim.

Situata e fëmijëve në nevojë për kujdestar ligjor në shkallë vendi bazohet në:

- numrin e madh të ceshtjeve të divorceve,
- të përgjegjësitë prindërore kur fëmijet gjenden të braktisur nga prinderit ,
- të 203¹ fëmijëve të vendosur në institucionet shtetërore rezidenciale në të gjithë vendin,
- të 101² fëmijëve në institucionet rezidenciale në Tiranë, Korçë dhe Durrës:

	Emri I Institucionit	Location	No	Boys	Girls
3	“Zyber Hallulli” Children Residential Home aged 6-18 Yrs	Tirana	33	19	14
4	“Hana dhe Rozafa” Children Residential Home aged 0-6 Yrs	Tirana	33	23	10
6	Children’s Home for Children Aged 0-6 Yrs,	Durrës	17	10	7
7	“Lulet e Vogla” Children Residential Home	Korça	18	13	5
TOTAL			101	65	36

Ky raport përdor eksperiencën e përfutur gjatë monitorimit në Gjykatën e Rrethit Shkodër, për të listuar probleme, konkluzione dhe rekomandime, të cilat mund të ndihmojnë për të mbrojtur më mirë statusin e fëmijëve të lënë pa kujdesin prindëror. Në këtë pjesë, qëllimi i raportit është të nxisë ndryshime legjislative dhe administrative.

Ky raport përdor metoda që janë të zakonshme për shkencat sociale, sidomos në kërkimet kualitative, mes të cilave janë pyetësorët, kërkim i drejtpërdrejtë dhe rishikimi i dokumentave. Përsa i përket përgjegjësisë prindërore dhe foster care, procesi i mbledhjes të dhënave u fokusua në Shkodër, ku shërbimet foster care janë pilotuar për më shumë se tre vite, dhe gjykata përkatëse ka gjykuar një numër të konsiderueshëm çështjesh të kësaj natyre. Krahasuar me ceshtje të tjera të fëmijëve, të dhënat ishin më të plota, ndaj mbledhja e tyre u bë në mënyrë më sistematike. Konkluzionet dhe rekomandimet janë të mbështetura në përshkrime statistikore dhe konsultime me ekspertë të fushës.

Përgjegjësia Prindërore

Në terma të përgjithshëm, “përgjegjësia prindërore i referohet një grupi të drejtash dhe privilegjesh që kanë fëmijët në lidhje me prindërit e tyre dhe me ata të rritur, të cilët kanë një rol të rëndësishëm në jetën e fëmijës. Këto përgjegjësi përfshijnë si kohën prindërore ashtu edhe përgjegjësinë e marrjes së vendimeve. ” Ky koncept është formuluar gjerësisht nga Nenet 5 dhe 18/1 të Konventës së OKB-së për të Drejtat e Fëmijës. Për sa i përket ligjit shqiptar, Neni 215 i Kodit të Familjes citon, “Përgjegjësia prindërore përfshin tërësinë e të drejtave dhe detyrave që kanë për qëllim të sigurojnë mirëqenien emocionale, sociale dhe materiale të fëmijës, duke u kujdesur për

¹ E dhene ne nga Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale ne Korrik 2018.

² E dhene ne nga Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale ne Korrik 2018.

të, duke mbajtur raporte vetjake me të, duke i siguruar atij mirërritjen, edukimin, arsimimin, përfaqësimin ligjor dhe administrimin e pasurive të tij.”³

Përgjegjësia prindërore i përket të dy prindërve, por mund të ushtrohet edhe vetëm nga njeri prej të dyve, ose nga asnjeri. Kjo e fundit mund të ndahet në tri raste, kur te dy prinderit kanë humbur përgjegjësinë prindërore, kur përgjegjësia prindërore i është hequr (do të detajohemi në lidhje me ndryshimin ndërmjet humbjes dhe heqjes së përgjegjësisë prindërore më vonë) ose kur ata janë të pazotë për t’a ushtruar atë.

Rreth pikës së fundit, Neni 224 i Kodit të Familjes, “Pamundësia e ushtrimit të përgjegjësisë prindërore”, pohon: “Në qoftë se prindërit e fëmijës kanë vdekur, janë në pamundësi të ushtrojnë përgjegjësinë prindërore për shkak të pazotësisë për të vepruar, të mungesës ose për arsye veçanërisht të rënda, fëmija mund t’i besohet një anëtarit të familjes, një personi të caktuar si kujdestar, një familjeje kujdestare ose edhe një institucioni të përkujdesjes.”⁴

Gjykimi nëse pazotësia për të ushtruar përgjegjësinë prindërore është e përkohshme apo e përhershme bëhet rast pas rasti. Mungesa e prindit ose sëmundje serioze të tyre mund të jenë të përkohshme. Në secilin rast, gjykata duhet të vendosë bazuar në interesin më të mirë të fëmijës. Fraza “pazotësia për të vepruar” përfaqëson një kufi të mjegullt, veçanërisht në rastet kur ajo është rezultat e një mangësie mendore. Në këto raste është e rëndësishme për personin që po gjykohet si i pazotë për të mbajtur përgjegjësi personale, që kjo zotësi për të vepruar t’i hiqet me vendim gjykate sipas Kodit Civil.

Përgjegjësia prindërore mund të hiqet sipas Nenit 228 të Kodit të Familjes, “Kur prindi shpërdoron përgjegjësinë prindërore ose tregon pakujdesi të rëndë në ushtrimin e saj, ose me veprimet e tij ndikon në mënyrë të dëmshme në edukimin e fëmijëve, me kërkesën e prindit tjetër, të të afërmeve të fëmijës ose të prokurorit, mund t’i hiqet përgjegjësia prindërore. Heqja e përgjegjësisë prindërore bëhet me vendim të gjykatës, duke u thirrur si i paditur prindi, për të cilin kërkohet kjo heqje.”⁵

Përkufizimet dhe interpretimet e termit “shpërdorim” dhe “pakujdesi” janë të një rëndësie të madhe këtu. Sipas fjalorit shqip-shqip, folja “shpërdoroj” i referohet “përdorimit të papërshtatshëm ose përdorimit të tepruar të diçkaje” ose të një veprimi që është në kundërshtim me ligjin ose parimet morale, duke shpërdoruar detyrën dhe besimin e të tjerëve për përfitime personale.” Përsa i përket “pakujdesisë”, ajo përkufizohet si “dështimi për të ushtruar kujdes në jetën dhe detyrat e përditshme.” Duke përdorur këto përkufizime, situatat bëhen më të qarta. Një prind i cili përdor në mënyrë jo të duhur ose në mënyrë të tepruar të drejtat e tij/saj, ashtu si janë të përcaktuara në ligj ose dështon të ushtrojë kujdes ndaj fëmijës së tij/saj mund ti hiqet përgjegjësia e tij/saj prindërore. Megjithatë, sipas Nenit 230 të Kodit të Familjes, përgjegjësia prindërore mund të kthehet kur kushtet të cilat e shkakuan heqjen pushojnë së ekzistuari.

Së fundi, sipas Nenit 223 të Kodit të Familjes, “Prindërit e fëmijës mund të humbasin përgjegjësinë prindërore nëpërmjet një vendimi penal që i ka dënuar ata si autorë ose si bashkëpuntorë për një vepër penale ndaj fëmijës së tyre, si bashkëpunëtorë në një vepër penale të kryer nga fëmija i tyre ose nëse janë dënuar për ndonjë nga shkaqet e braktisjes së familjes, për sa kohë që ata nuk kanë marrë përsipër detyrimet që kanë ndaj saj.”⁶

³ Kodi i Familjes dhe Legjislacioni për Birësimet i Republikës së Shqipërisë.

⁴ Kodi i Familjes dhe Legjislacioni për Birësimet i Republikës së Shqipërisë.

⁵ Kodi i Familjes dhe Legjislacioni për Birësimet i Republikës së Shqipërisë.

⁶ Kodi i Familjes dhe Legjislacioni për Birësimet i Republikës së Shqipërisë.

Neni 43/a i Kodit Penal pohon në të njëjtën mënyrë, “Humbja e përgjegjesisë prindërore jepet nga gjykata ndaj personit që e ushtron përgjegjësinë prindërore, kur ai dënohet si autor ose bashkëpunëtor në një veprë penale ndaj fëmijës ose si bashkëpunëtor me fëmijën në kryerjen e një veprë penale.”⁷ Veç kësaj, Neni 30 i Kodit Penal përfshin humbjen e përgjegjesisë prindërore si një dënim të mundshëm plotësues për vepra të ndryshme penale. Megjithatë, nuk ka pasur ndonjë rast ku përgjegjësia prindërore është humbur si dënim plotësues (ose të paktën për sa ne, ose ekspertët që jemi konsultuar, dimë). Veprat penale të cilat kryhen më shpesh nga prindërit kundër fëmijëve në Shqipëri janë të parashikuara nga Neni 130/a i Kodit Penal, “Dhuna në familje”; Neni 124, “Braktisja e fëmijëve të mitur”, Neni 125, “Mosdhënia e mjeteve për jetesë”, Neni 124/b, “Keqtrajtimi i të miturit” dhe Neni 127, “ Marrja e padrejtë e fëmijës”. Ngelet për t’u diskutuar nëse përgjegjësia prindërore duhet të humbet edhe në raste ku dëmtimi i fëmijës vjen indirekt nga veprimet e prindit përkatës, psh vrasja e prindit tjetër.

E përfundojmë këtë seksion duke iu rikthyer analizës për ndryshimin midis “humbjes së përgjegjesisë prindërore” dhe “heqjes së përgjegjesisë prindërore”. Pjesërisht, ngatërresat në këtë pikë vijnë për shkak të terminologjisë të ngjashme të përdorur në Nenet 223 dhe 228 të Kodit të Familjes⁸.

Si fillim, humbja e përgjegjesisë prindërore, përkundër heqjes, është e pakthyeshme. Së dyti, teorikisht, heqja e përgjegjesisë prindërore është rezultat i papërgjegjshmërisë së prindit, ndërsa humbja ndjek sjelljen kriminale, kështu që heqja është një sanksion civil, ndërsa humbja është sanksion penal. Së treti, humbja e përgjegjesisë prindërore, ndryshe nga heqja, mund të vijë edhe si një ndëshkim plotësues.

Foster Care

Në terma të përgjithshëm, foster care i referohet vendosjes së një fëmije, i cili është lënë pa kujdes prindëror, në një institucion të shtetit ose të një kujdestari ligjor, i njohur si prind kujdestar. Fatkeqësisht, në Shqipëri, fëmijët në këtë situatë përballen me rrethana të vështira, për shkak të gjykimeve të tejzgjatura (shpesh në mënyrë të paarsyeshme) dhe me një mbështetje pothuajse inekzistente për familjet kujdestare nga institucionet vendore. Nga ana tjetër, numri i konsiderueshëm i fëmijeve të keqtrajtuar në institucionet shtetërore ka vënë në dukje nevojën urgjente për deinstitutionalizim.

Pozicioni i familjeve kujdestare në Shqipëri shpjegohet nga Kodi i Familjes, me anë të neneve të mëposhtëm: Neni 155 → Pasojat e zgjidhjes së martesës “...Në rast se gjykata arrin në konkluzionin se fëmija, përkohësisht, duhet t’i besohet një personi të tretë ose një familjeje kujdestare...”; Neni 224 → Pamundësia e ushtrimit të përgjegjesisë prindërore “Në qoftë se prindërit e fëmijës kanë vdekur, janë në pamundësi të ushtrorjnë përgjegjësinë prindërore për shkak të pazotësisë për të vepruar, të mungesës ose për arsye veçanërisht të rënda, fëmija mund t’i besohet një anëtarit të familjes, një personi të caktuar si kujdestar, një familjeje kujdestare ...” Neni 266 → Familja kujdestare “Familja kujdestare është një familje alternative, e vendosur nga gjykata, për t’i ofruar fëmijës një mjedis familjar, kushte për mirërritje, përkujdesje fizike dhe mbështetje emocionale. Evidentimi i familjeve kujdestare është përgjegjësi e sektorit të ndihmës dhe shërbimit social pranë bashkisë ose komunës ku banon i mituri, e cila realizohet me firmosjen e një deklaratë gatishmërie nga familja për të marrë fëmijë në kujdestari.

Numri i fëmijëve që i jepen në kujdestari një familjeje kujdestare duhet të jetë i kufizuar, duke u dhënë prioritet në këtë vendosje fëmijëve që janë vëllezër dhe motra me njeri-tjetrin.” Neni

⁷ Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë.

⁸ Përshembull në SHBA, heqja dhe humbja e përgjegjesisë prindërore njihen respektivisht si humbja e kujdestarisë së fëmijës dhe humbja e të drejtave prindërore.

267 → Familja kujdestare “Në rast se nuk është caktuar kujdestar nga prindi që ka ushtruar i fundit përgjegjësinë prindërore, gjykata i jep prioritet zgjedhjes së kujdestarit midis paraardhësve, personave të afërt të miturit, një familjeje kujdestare dhe, si alternativë të fundit, institucionit publik ose privat.....”

Këto nene plotësohen nga VKM nr. 89 datë 26.01.2012 “Për përcaktimin e kritereve, të dokumentacionit dhe të procedurës së shërbimit të kujdestarisë.” Çështja shqyrtohet nga gjykata përkatëse dhe pas shqyrtimit, është detyra e komisionit multidisiplinar të kujdestarisë që të vendosë nëse fëmija duhet ti besohet një familje kujdestare apo jo. Nuk ka ndonjë dispozitë në Kodin e Familjes lidhur me kërkesën e që duhet ti drejtohet gjykatës në rastin e një familje kujdestare. VKM 89 përcakton se pas miratimit të familjes kujdestare nga komisioni multidisiplinar i kujdestarisë, kërkesa për vendosjen në kujdestari, bëhet nga njësia administrative përkatëse dhe i drejtohet gjykatës për miratim.

Proçesi i Monitorimit

Duke qenë se ne jemi të përqendruar në përdorimin e litigimit strategjik për çështje të ndryshme, disa prej të cilave janë të lidhura me “Përgjegjësinë prindërore” –të fokusuara në mënyrën si gëzohet nga prindërit, në mënyrën si hiqet nga gjykata dhe në mënyrën si zëvendësohet me kujdestarinë/mbrojtjen e të miturit-ishtë e nevojshme të merrej informacion rreth çështjeve të mëparshme dhe atyre që vijonin në gjykatë me këto objekte gjykimi. Nga takimet e mbajtura në 18 qytete të Shqipërisë, “zbuluam” se në Shkodër, shërbimet foster care ishin pjesë e një programi pilot të filluar para më shumë se tre vitesh, dhe se gjykata kishte vendosur për një numër të madh çështjesh të këtij tipi gjatë kësaj periudhe.

Nga monitorimi i kryer, ne përfuam një kuptim më të saktë të problemit, duke përfshirë perceptimet dhe interpretimet e ligjit të aktorëve kryesorë. Nga ky informacion i përfuam drejtpërdrejtë, besojmë që pikat e forta dhe dobësitë e këtij proçesi në Shkodër mund, respektivisht, të kopjohen ose përmirësohen për praktika më të mira në të ardhmen. Monitorimi përfshin vendimet e gjykatës së Shkodrës rreth kërkesave të kujdestarisë të paraqitura në këtë gjykatë nga janari 2014 – korrik 2016. Rezultatet e hollësishme, të shoqëruara me tabelat që do të referohen më poshtë, gjenden në Shtojcën 4.

Raste të Kërkesave për Përgjegjësi Prindërore në Gjykatën e Rrethit Shkodër

Nuk ka shumë për të thënë rreth kësaj çështje specifike. Gjatë 2014, 2015 dhe gjysmën së parë të 2016, nga 59 kërkesa kujdestarie, vetëm një i përket kategorisë së përgjegjësise prindërore. Po ashtu, gjatë kësaj kohe, nuk ka asnjë kërkesë për heqjen e përgjegjësise prindërore.

Raste të Kërkimit të Kujdestarisë nga Familje Kujdestare në Gjykatën e Rrethit Shkodër

Në 2014, 2015 dhe në gjysmën e parë të 2016, ka pasur 4 kërkesa nga familjet kujdestare. Në një këndvështrim krahasues, 4 nuk duket si një numër veçanërisht i madh (nga numri i plotë i kërkesave, ato nga familjet kujdestare mbulojnë vetëm 7%). Nga ana tjetër, tendenca në terma absolute është inkurajuese. Në 2014 numri i kërkesave ishte 0, një vit më vonë 4 dhe në 2016 kishte vetëm 1 kërkesë nga familjet kujdestare, po monitorimi mbulonte vetëm gjysmën e parë të vitit. Megjithatë, në terma relativ, kjo rritje nuk është aq shpresëdhënëse sa duket në pamje të parë, duke marrë parasysh që numri i kërkesave për kujdestari është gjithashtu në rritje (Figura 4.1.). Problemi i lartëpërmendur i institucionalizimit të tepruar nuk tregon ndonjë shenjë përmirësimi gjatë kësaj periudhe (Figurat 4.5, 4.6 dhe 4.7).

Vendime dhe Kohëzgjatja e Tyre për Çështje së Përgjegjësisë Prindërore

Figura 4.2. tregon qartësisht që kohëzgjatja mesatare e gjyqeve, për çështjet e përgjegjësisë prindërore dhe për kërkesa të kujdestarisë alternative, është në rënie (të paktën gjatë periudhës të monitorimit). Në 2014, koha mesatare për dhënien e një vendimi për këto çështje ishte përafërsisht 100 ditë, ndërsa në 2016, është ulur pothuaj në gjysmën e të parës. Ky trend është një sinjal premtues drejt një gjykate me efikase. Sa për propocionin e çështjeve që kanë marrë një vendim përfundimtar gjatë vitit, ai ka qenë stabil gjatë kësaj kohe, në nivelin 45 % (Figura 4.8.).

Konkluzione dhe Rekomandime

Pas monitorimit në Gjykatën e Rrethit Shkodër dhe konsultimeve të vazhdueshme me specialistë të fushës, ne identifikuam disa probleme që rishfaqen shpesh në fushat e përgjegjësisë prindërore dhe rregullimit të foster care. Në përgjigje, poshtë problemeve, ky studim liston një sërë propozimesh, implementimet e të cilave mund t'a përmirësojnë situatën.

Konkluzione rreth Përgjegjësisë Prindërore

Barazia mes të dy prindërve në lidhje me përgjegjësinë prindërore nuk ekziston në praktikë. Vendimet e gjykatave nuk theksojnë mjaftueshëm prioritetin që kanë interesat e fëmijës. Prindër me paaftësi fizike (të palidhura me aftësinë për të vepruar) shpesh diskriminohen. Heqja e përgjegjësisë prindërore si dënim shtesë nuk është aplikuar kurrë.

Rekomandime rreth Përgjegjësisë Prindërore

- Implementimi i barazisë midis prindërve, pavarësisht gjinisë së tyre.
- Rritja e ndërgjegjësimin ndaj diskriminimit të padrejtë të prindërve me paaftësi fizike.
- Krijimi i ekspertizës për zgjidhjen e krizave familjare, që kanë ndikim negativ në çështjet e përgjegjësisë prindërore.
- Vënia e theksit tek prioriteti i interesave të fëmijës në çështje që përfshijnë përgjegjësinë prindërore. Aplikimi më i shpeshtë i heqjes së përgjegjësise prindërore si një dënim plotësues.
- Përfshirja e dëmtimit indirekt të fëmijës si një arsye për heqjen e përgjegjësisë prindërore.
- Monitorimi sistematik i praktikave të gjykatave për sa i përket institutit të përgjegjësisë prindërore.

Konkluzionet e Foster Care

- Palët e interesuara janë minimalisht të informuara në lidhje me kornizën ligjore respektive.
- Programet e trajnimit, që kanë për qëllim formimin e ekspertizës, janë të pakta dhe kanë mangësi.
- Ka një kuptim të gabuar të "shërbimit të kujdestarisë" nga rregullimi që bën Kodi i Familjes dhe VKM 89 sa i takon familjeve kujdestare – e njohur si kujdestaria alternative.
- Edhe kur një familje kujdestare e mundshme identifikohet, procesi nuk implementohet sipas VKM nr.89. Komisionet multidisiplinare të kujdestarisë pothuaj janë inekzistentë. Edhe në ato pak raste kur komisionet ekzistojnë, procedurat që janë ndjekur kanë qenë te të paplota për sa i përket trajnimit të familjeve kujdestare.

- Pretendimet në gjykatë për të njohur një familje kujdestare nuk zhvillohen sipas VKM nr.89 dhe familjet nuk janë të asistuara në proces (ndihma psikologjike dhe ligjore falas janë tërësisht të munguara).

Rekomandimet e Foster Care

- Fokusim më i madh tek familjet kujdestare.
- Monitorim sistematik i njësive lokale për të përkrahur zbatimin të procedurave të identifikimit dhe vlerësimit të familjeve kujdestare.
- Më shumë trajnime për krijimin e ekspertizës së nevojshme.
- Ndjekja e një procedurë të unifikuar për t'iu drejtuar gjykatës nga familjet kujdestare, sipas modelit të TLAS.
- Sigurimi i statistikave të sakta dhe të përditësuara për numrin e familjeve kujdestare dhe fëmijëve nën kujdestarinë e tyre.
- Rishikim i rregullimeve mbi familjet kujdestare në Kodin e Familjes.
- Fuqizimin dhe forcimin e kapaciteteve të strukturave përgjegjëse që duhet të njohin me mirë kornizën ligjore në fuqi për kujdestarinë, urdherat, udhëzimet, protokollet, rolet dhe përgjegjësitë e të gjithë aktorëve shtetërorë dhe jo shtetërorë, partnerëve për planifikimin, zbatimin, monitorimin, kontrollin e cilësisë së shërbimit, përfshirë Gjykatat, Bashkitë, NJMF, Punonjësit sociale, MSHSP, psikologët, edukatorët, punonjësit civilë, etj.
- Zgjerimin e efikasitetit të programit dhe modelit të familjeve FC në zonat e targetuara dhe për forcimin e qeverisjes lokale për të siguruar barazim, përfshirjen dhe mbrojtjen sociale të fëmijëve të identifikuar për familjet FC;
- Përgatitja e moduleve për rritjen e kapaciteteve të praktikuesve në strukturat shtetërore që merren me mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve në bashki, në shkollë, në shëndetësi, polici, gjykatë, në dhomat e avokatisë, etj në mënyrë që krahas identifikimit të rastve të assistojnë me mirë fëmijet dhe familjet FC, me fokus ata në kushte të vulnerabilitetit, në mënyrë që të parandalohet institucionalizimi i fëmijëve
- Përgatitje e moduleve për profesionistët dhe praktikuesit për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve për njohjen dhe zbatimin e kornizës ligjore të institutit të kujdestarisë, në vecanti të konceptit dhe praktikës së FC, si dhe të njohjes dhe zbatimit të shtetit të shërbimit në funksion të caktimit dhe monitorimit të shërbimit FC.
- Modul i vecantë për aftësimin e profesionistëve dhe praktikuesve të mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve për ofrimin e ndihmës juridike paresore, bazuar në Ligjin e Ndhmës Juridike, që hyri në fuqi në qershor 2018⁹ dhe për një bashkëpunim me efektiv të tyre me organizatën e mbrojtjes së të drejtave të njeriut si Avokati i Popullit dhe Komisioneri Anti Diskriminim.
- Ndergjegjësimi për Risitë e Ligjit kuader për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës dhe të Kodit të drejtësisë penale për të miturit janë gjithashtu dy dokumenta që duhet të

⁹ Ligji i Ndhmës Juridike parashikon që ndihmen paresore mund ta japin profesionistët që ndeshen së pari me çështjet që cenojnë të drejtat e fëmijëve dhe që duhet të trajtohen për këto qëllime

zberthehen ne kushtet e shkaqeve dhe pasojave qe kane tek femijet ne nevoje per kujdes alternative, bazuar kjo ne case study te vecanta te perzgjedhura per kete qellim.

- Aftesimi dhe trajnimi i vecante per prinderit e familjes FC duke qene se femijet ne FC jane me ne rrezik per te patur problem emocionale dhe te sjelljes , kerkojne nivel te larte kujdesi ne krahasim me femijet e tjere. Moduli ne kete rast do t'i jape rendesi vet raportimit te familjeve FC, njohurive qe ata kane per te formuluar informacionin e nevojshem, per te kuptuar dhe interpretuar drejt problemet qe paraqesin femijet ne FC.

Raste të kujdestarisë të gjykuara nga Gjykata e Rrethit Shkodër për 2014, 2015, dhe 2016 (Projektim)¹⁰

	2014	2015	2016
Nr. i plotë kërkesave për gjyq	18	20	42 ^{*11}
Kërkesa për përgjegjësi prindërore	0	1	0*
Kërkesa për heqjen e përgjegjësise prindërore	0	0	0*
Kërkesa kujdestarie nga familjarë	11	4	14*
Kërkesa kujdestarie nga familje kujdestare	0	3	2*
Kërkesa kujdestarie nga institucione shtetërore	7	12	26*
Koha mesatare e gjykimit (në muaj)	3.45	2.9	1.9 ¹²
Numri i çështjeve të apeluara	0	0	0*
Numri i vendimeve	18	20	42*
Numri i vendimeve përfundimtare	8	9	18*
Numri i vendimeve të ndërmjetme	10	11	24*

¹⁰ Duke qenë se procesi i monitorimit mbulon vetëm gjysmën e parë të vitit 2016, për qëllime krahasimore çdo e dhënë shumëzohet me dy. Kjo është një mënyrë e përafërt vlerësimi, jo domosdoshmërisht e saktë pasi periudha të ndryshme në një vit mund të kenë flukse të ndryshme në parametrat tonë të interesit.

¹¹ Asterisku do të shërbejë si përkujtesë e pikës së mësipërme. Çdo numër në 2016 shumëzohet me dy, psh. në këtë rast, numri i plotë kërkesave deri në korrik të 2016 ishte 21.

¹² Në këtë rast dyfishimi nuk ka kuptim pasi koha mesatare e gjykimit nuk ka lidhje (ose të paktën jo lidhje që mund të përcaktohet paraprakisht) me momentin që çështja vjen për gjykim

Figura 4.1. Trendi i nr. të plotë të kërkesave

Figura 4.2. Trendi i kohës mesatare të

gjykimit

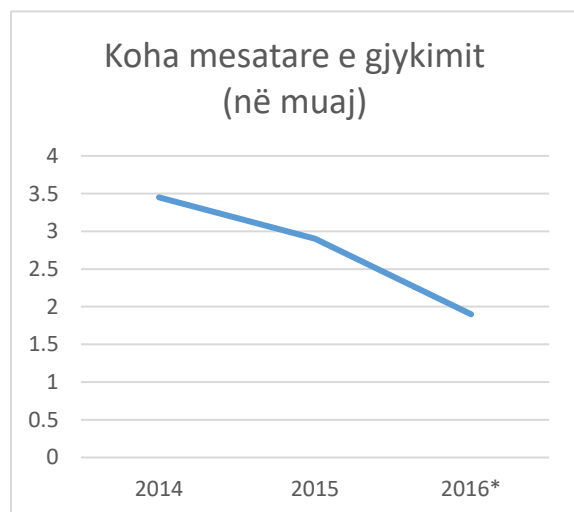
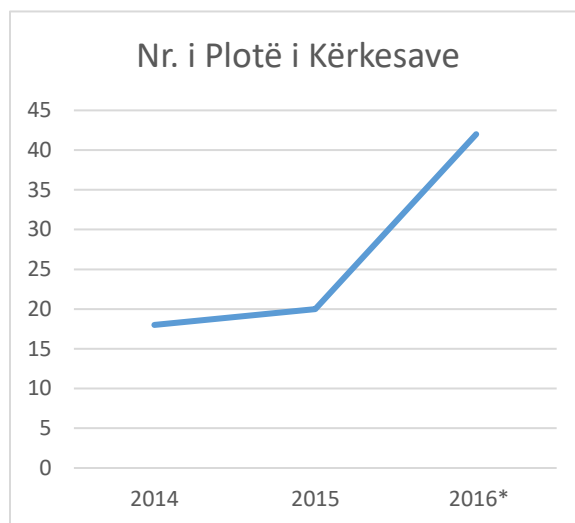

Figura 4.3. Trendi i nr. të kërkesave nga familje kujdestare

Figura 4.4. Trendi i nr të kërkesave nga institucione shtetërore

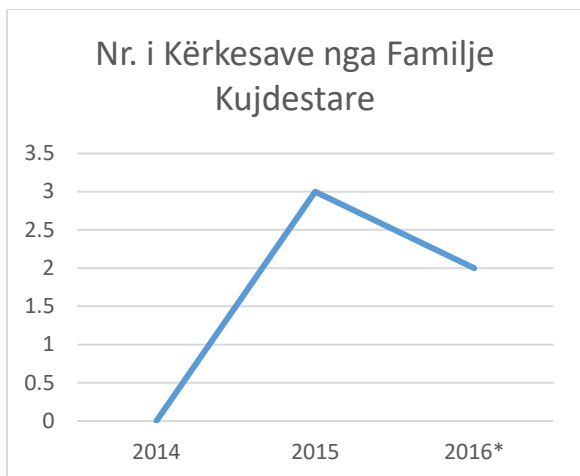

Figura 4.5. Ndarja e kërkesave të kujdestarisë proporcionalisht (2014) (2015)

Figura 4.6. Ndarja e kërkesave të kujdestarisë proporcionalisht

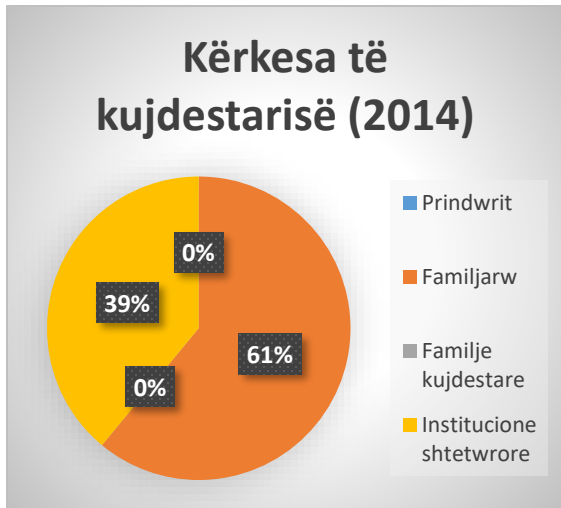

Figura 4.7. Ndarja e kërkesave të përfundimtare proporcionalisht (2016)

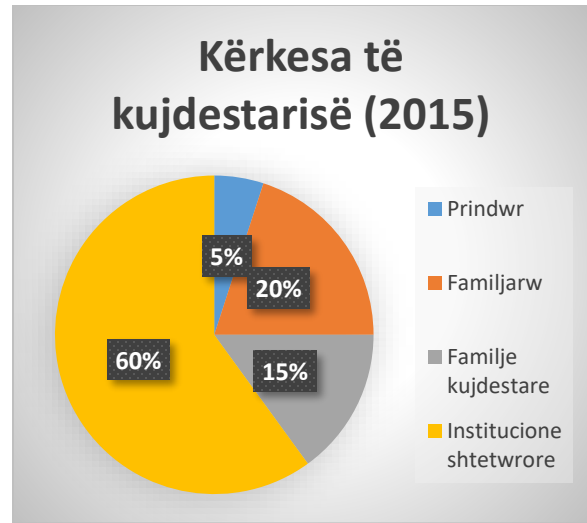
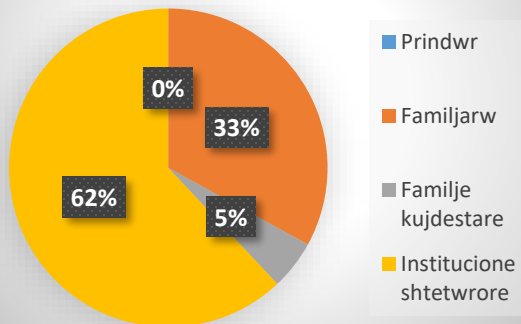
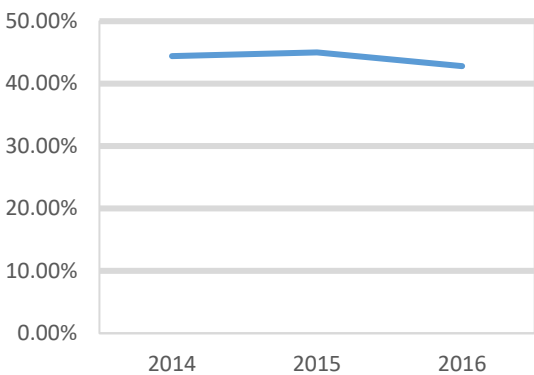

Figura 4.8. Trendi i vendimeve kujdestarisë si proporcion i të gjithë vendimeve

Kërkesa të kujdestarisë (2016)

Proporcion i vendimeve përfundimtare

Raporti synon te ndikojë keto rezultate:

1. Te ndryshoj balanca midis numrit te femijeve te institucionalizuar ne favor te femijeve ne FC.
2. Te aplikohet dhe zhvillohet modeli I trajnimit ne zonat e targetuara edhe ne zonat e tjera te vendit.
3. Te permirsohet bashkeveprimi dhe bashkerendimi I punes midis sistemit te mbrojtjes se femijes, sherbimeve sociale lokale, OJFve dhe familjeve kujdestare FC.